

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗА П О В Е Д

19.5.2026 г.

X РД09-2064/19.05.2026 г.

Регистрационен №
Министерство на образованието и науката
Signed by: Yanka Stoyanova Radanova

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М

Национална изпитна програма за провеждане на държавен изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация за професия код **101501 „Екскурзовод“** от професионално направление код **1015 „Пътувания, туризъм и свободно време“** съгласно приложението.

19.5.2026 г.

X

ПРОФ. Д-Р ГЕОРГИ ВЪЛЧЕВ
Министър на образованието и науката
Signed by: Georgi Aleksandrov Valchev

**НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА СТЕПЕНИ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ
„ЕКСКУРЗОВОД“**

Професионално направление				
Код: 1015	Пътувания, туризъм и свободно време			
Професия				
Код: 101501	Екскурзовод			
Степени на професионална квалификация	-	-	III	-
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)	-	-	4	-
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)	-	-	4	-

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за провеждане на държавен изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация (СПК) по професия по професия код 101501 „Екскурзовод“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на всяка степен на професионална квалификация.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от ЗПОО и чл. 2, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

1. Част по теория на професията

- изпитни теми с кратко описание на учебното съдържание по всяка тема и дидактически материали (осигуряват се от обучаващата институция);
- критерии за оценяване на изпитните теми;
- указания за разработване на писмен тест
- указания за съдържанието и оформянето на дипломния проект за ученици, обучаващи се за трета степен на професионална квалификация;
- критерии за оценяване на дипломния проект и неговата защита.

2. Част по практика на професията

- указания за съдържанието на индивидуалните задания;
- критерии за оценяване на индивидуалните задания.

3. Система за оценяване

4. Приложения

- образец на изпитен билет – част по теория на професията;
- образец на индивидуално задание по практика;
- образец на индивидуално задание за разработване на дипломен проект;
- образец на рецензия на дипломен проект.

III. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

ИЗПИТНА ТЕМА № 1: Културно-исторически и географски аспекти на България в туризма

Географско положение на България, природни области и регионални различия, основни туристически дестинации и връзка между географски особености и развитие на дестинациите. Исторически периоди и събития, историческо и геополитическо значение на България, връзка между исторически събития и туристически обекти. Културно и природно наследство, обекти от национално и световно значение, нематериално културно наследство и туристически потенциал на културните обекти. Регионални традиции, духовно наследство и празничен календар, представяне на културни и природни обекти в туристически контекст. Адаптиране на съдържанието според възраст, културен произход и специални потребности на туристите. Карти и справочни източници като информационни средства за локализиране на обекти и подготовка на екскурзоводско представяне. Чужд език в екскурзоводската дейност – професионална терминология, ключови фрази и речеви структури при устна беседа.

Дидактически материали: Географски и туристически карти, списъци с културни и природни обекти, примерни туристически маршрути, справочни източници и пътеводители

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки
1. Идентифицира основни термини и изрази, използвани при представяне на културни и природни обекти	10
2. Обяснява специфични езикови особености при устна беседа на чужд език	20
3. Описва логическата структура на екскурзоводска реч на чужд език	20
4. Разпознава съответните граматични и лексикални средства, необходими за точно и професионално представяне	20
5. Обяснява връзката между езиковите средства и съдържанието на екскурзоводското представяне	30
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 2: Придвижване и координация на група при туристически маршрут

Маршрут, времева рамка и логистични етапи на туристическата програма. Ключови точки за събиране, инструкции и почивки, оперативни документи и информация – имена, часове, обекти, интервали и контакти. Основни рискове при придвижване – отклонение, закъснение, загуба на лични документи и здравословни проблеми. Отговорности на екскурзовода и разграничаване от транспортния организатор. Особенности при придвижване с различни видове транспорт – автобус, влак, самолет и кораб. Координация на движението на групата, наблюдение и сигнализиране при затруднения, съдействие за организиране на придвижването.

Туристическа програма и маршрут, критични моменти и необходимост от корекции или пауза. Адаптиране на маршрут в рамките на компетентността, информиране на участниците за промени, съответствие между текущо движение и планирана програма.

Дидактически материали: Казуси за закъснение, отклонение, здравословен проблем и загуба на лични документи. Инструкции за координация на група и точки за събиране.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки
1. Обяснява ролята на екскурзовода при придвижване на група	20
2. Назовава ключови моменти в туристическата програма и маршрут	20
3. Разпознава типови ситуации, изискващи реакция или съдействие	10
4. Познава процедурите за информиране и сигнализиране при закъснение	20
5. Описва особеностите при придвижване с различни видове транспорт	10
6. Познава и описва съдържанието и значението на оперативните документи при координация на група	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 3: Представяне на екскурзоводска беседа

Структура на екскурзоводска беседа – въведение, изложение и заключение. Основни дестинации с културна, природна и историческа стойност. Източници за събиране и проверка на фактическа информация. Логическа последователност на информацията и съдържание на екскурзоводската беседа. Техники на говорене пред туристическа група – тон, пауза и темпо. Начини за въвличане на слушатели – примери, въпроси и истории. Културни и възрастови различия и тяхното влияние върху възприемането на информацията. Подходи за адаптиране на съдържание според условията и характеристиките на туристите.

Дидактически материали: Примерни теми за екскурзоводска беседа. Списъци с туристически обекти и дестинации. Справочни източници и информационни материали. Примерни структури на беседа. Сценарии за представяне пред различни типове туристи. Казуси за адаптиране на съдържание и ангажиране на аудиторията.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки
1. Познава структурата на беседа: въведение, изложение, заключение	20
2. Назовава дестинации с културна, природна и историческа стойност	10
3. Познава техники на говорене пред група: тон, пауза, темпо	20
4. Познава начини за въвличане на аудиторията и адаптиране на съдържанието	10
5. Познава източници за събиране и проверка на фактическа информация	30
6. Познава влиянието на културните и възрастови различия върху възприемането на информацията	10
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 4: Използване на цифрови инструменти в екскурзоводската дейност

Туристически приложения и уебсайтове за навигация, справки и резервации. Дигитални средства за електронна комуникация с туристи и контрагенти. Принципи за сигурност и добри практики в онлайн общуване. Езикови и преводни приложения при комуникация с туристи. Интелигентни устройства и IoT технологии в екскурзоводската дейност. Дигитални карти и навигационни приложения за ориентация. Формати за визуално представяне на обекти – изображения, видеа и електронни документи. Онлайн ресурси за културни и природни обекти. Начини за споделяне на информация чрез дигитални връзки и електронни носители. Дигитални материали като средство за обогатяване на екскурзоводската беседа.

Дидактически материали: Примерни туристически приложения и уебплатформи. Демонстрационни дигитални карти и навигационни системи. Примерни електронни съобщения и инструкции. Визуални материали – изображения, видеа, електронни документи. Онлайн ресурси за културни и природни обекти. Примери за споделяне на информация чрез линкове и дигитални носители.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки
1. Познава туристически уебплатформи и дигитални средства за комуникация	20
2. Описва формати за представяне на туристическа информация в дигитална среда	20
3. Познава принципите за дигитален етикет и защита на информация	10
4. Познава възможностите на езикови и преводни приложения при комуникация с туристи	10
5. Описва използването на дигитални карти и навигационни приложения за ориентация	20
6. Познава видовете дигитални ресурси и тяхното приложение при представяне на туристически обекти	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 5: Цифрова етика и професионална идентичност на екскурзовода

Мобилни приложения, интерактивни карти и дигитални платформи в екскурзоводската дейност. Дигитални технологии за организиране на обиколки и създаване на туристическо преживяване. Онлайн присъствие и управление на онлайн репутация. Защита на лични данни и дигитална етика в туристическата комуникация. Професионална идентичност и поведение на екскурзовода в дигитална среда. Професионални качества и личностни характеристики при работа с туристи. Културни различия и културно посредничество в туристическото обслужване. Адаптиране на комуникацията според културен контекст и туристически профил. Туристически сегменти според културни интереси, стил на пътуване и дигитални навици.

Дигитални възможности за включване на местни общности и ресурси в туристическия продукт.

Дидактически материали: Примерни дигитални платформи и туристически приложения. Примери за онлайн профили и управление на репутация. Казуси за дигитална етика и защита на лични данни. Примери за комуникация в онлайн среда. Сценарии за работа с различни туристически групи. Примери за дигитални туристически продукти и включване на местни общности.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки
1. Обяснява ролята на дигиталните технологии (приложения, карти, аудиогидове) в съвременното екскурзоводство	20
2. Описва добри практики за поддържане на онлайн присъствие и управление на онлайн репутация	10
3. Познава основни принципи за защита на личните данни и дигитална етика в контекста на туристическата комуникация	20
4. Разграничава туристически сегменти според културни интереси, стил на пътуване и дигитални навици	10
5. Познава дигитални възможности за включване на местни общности и ресурси в туристическия продукт	20
6. Описва възможности за използване на дигитални ресурси за създаване на туристическо преживяване.	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 6: Туризм с грижа към природата и културата

Устойчиво развитие в туризма – екологично, социално и икономическо измерение. Екопрактики в екскурзоводската дейност – управление на отпадъци, устойчив транспорт и локално потребление. Устойчив туризъм и туризъм, насочен към възстановяване на природни и културни ресурси. Дейности с добавена стойност – участие в местни събития, културни инициативи и доброволчески дейности. Местни общности, традиции и културно наследство. Положително въздействие върху природната среда и местната икономика. Роля на екскурзовода за формиране на екологично и социално отговорно поведение на туристите. Нормативни и доброволни рамки за устойчив туризъм – зелени сертификати и екоетикети.

Дидактически материали: Материали за зелени сертификати и екоетикети. Примери за участие на местни общности в туристически дейности. Описания на добри практики за устойчив туризъм в България и по света. Сценарии за включване на културни и доброволчески дейности в туристически програми.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 6	Максимален брой точки
1. Обяснява трите измерения на устойчивото развитие в туризма - екологично, социално и икономическо	10
2. Назовава и описва ключови екопрактики, приложими при	10

екскурзоводска дейност (управление на отпадъци, устойчив транспорт, локално потребление)	
3. Разграничава устойчив туризъм и туризъм, насочен към възстановяване на природни и културни ресурси - цели, въздействие, примери	20
4. Изброява добри примери за устойчив туризъм в България и по света	20
5. Обяснява ролята на екскурзовода за формиране на екологично и социално отговорно поведение на туристите	20
6. Познава нормативни и доброволни рамки за устойчив туризъм - зелени сертификати, екоетикети и др.	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 7: Туризмът в България – основни понятия, ресурси и туристически обекти

Основни понятия в туризма – турист, туризъм, туристически продукт, туристически услуги и участници в туристическия процес. Видове туризъм и туристически ресурси – природни и антропогенни. Географски и исторически особености на България и връзката им с развитието на туристически дестинации. Културно и природно наследство и неговият туристически потенциал. Основни термини и изрази при представяне на туристически обекти и особености на екскурзоводската реч.

Дидактически материали: Списъци с културни и природни обекти. Примерни текстове за представяне на туристически обекти. Материали с основни термини и изрази в екскурзоводската реч.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 7	Максимален брой точки
1. Обяснява основни понятия в туризма – турист, туризъм, туристически продукт и туристически услуги.	10
2. Назовава участници в туристическия процес.	10
3. Класифицира видове туризъм и туристически ресурси – природни и антропогенни.	20
4. Описва географски и исторически особености на България и връзката им с туристическите дестинации.	20
5. Назовава елементи на културното и природното наследство и техния туристически потенциал.	20
6. Идентифицира основни термини и изрази при представяне на туристически обекти.	10
7. Описва особености на екскурзоводската реч при представяне на обекти.	10
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 8: Основи на туристическата дейност и нормативна рамка в туризма

Основни характеристики, които разграничават туризма от други дейности. Туристически пазар и участници в туристическия процес при реализиране на туристическия продукт. Основни нормативни актове, свързани с туристическата дейност, институции, регулиращи

туризма, права и задължения на участниците в туристическия процес, изисквания за категоризация и регистрация. Понятие за грижа за клиента, основни очаквания и нужди на туристите и добри практики за проактивно обслужване на клиенти.

Дидактически материали: Справочни източници по туризъм. Нормативни текстове и информационни материали. Материали за туристически пазар и участници в туристическия процес. Примери за обслужване на клиенти и добри практики в туризма.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 8	Максимален брой точки
1. Обяснява характеристиките, които разграничават туризма от други дейности.	10
2. Назовава участници в туристическия процес и тяхната роля.	10
3. Определя предназначението и обхвата на приложими нормативни актове в туристическата дейност.	10
4. Назовава институции, регулиращи туризма.	10
5. Описва права и задължения на участниците в туристическия процес.	10
6. Описва изисквания за категоризация и регистрация в туризма.	10
7. Обяснява понятието „грижа за клиента“ и неговите елементи.	10
8. Назовава основни очаквания и нужди на туристите.	10
9. Описва добри практики за обслужване на клиенти.	10
10. Свързва обслужването на клиента с качеството на туристическата услуга.	10
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 9: Безопасност, сигурност и управление на рискове в екскурзоводската дейност

Основни рискове в туристическата дейност – видове рискове (здравословни, организационни, природни), рискови ситуации при различни туристически маршрути и дейности, идентифициране на рискови фактори в туристическа среда и оценка на възможните последствия. Процедури за безопасност и реакция – действия при инциденти и аварийни ситуации, оказване на първа помощ, евакуация на туристическа група, комуникация със спешни служби и следване на установени инструкции и протоколи за безопасност. Безопасност при работа с туристическа група – осигуряване на безопасно придвижване, контрол и наблюдение на групата, превенция на рискове чрез предварителен инструктаж, съобразяване с условията на средата и характеристиките на туристите, прилагане на подходящо поведение в различни ситуации. Защита на лични данни и информация – видове лични данни в туристическата дейност (списъци на участници, медицински декларации и др.), правила за поверителност и защита на информацията, отговорности при работа с документи и ограничаване на достъпа до чувствителни данни. Дигитална сигурност в туризма – използване на онлайн платформи и електронни средства за комуникация при спазване на принципите за сигурност, рискове при дигитална комуникация, етични норми при използване на технологии

и защита на информацията в дигитална среда. Връзка между безопасност и устойчив туризъм – отговорно поведение към природната и културната среда, минимизиране на негативното въздействие и рисковете за околната среда, роля на екскурзовода за формиране на безопасно и устойчиво поведение у туристите.

Дидактически материали: Казуси за рискови ситуации (инцидент, загуба на турист, здравословен проблем, авария), инструкции за действие при извънредни ситуации, примерни документи с лични данни, материали за дигитална сигурност и защита на информацията, сценарии за безопасно поведение и устойчив туризъм.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 9	Максимален брой точки
1. Обяснява основни рискове, фактори и правила за безопасност и здраве при работа	20
2. Разпознава рискови ситуации и предлага адекватни действия	20
3. Описва процедури при аварийни и кризисни ситуации	20
4. Познава принципите за защита на лични и служебни данни	20
5. Обяснява връзката между безопасност, дигитална етика и устойчивост	10
6. Описва адекватни действия за безопасност в контекста на туристическа група	10
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 10: Комуникация, межкултурно взаимодействие и професионално поведение в екскурзоводската дейност

Основи на професионалната комуникация – вербална и невербална комуникация, езикови средства и речеви модели, използване на учтив и разбираем език, професионален тон и поведение при работа с туристи. Комуникация с туристи в различни ситуации – информирание, насочване и обяснение, отговаряне на въпроси, поведение при затруднения и конфликтни ситуации, спазване на правила за ефективно и културно общуване. Межкултурна комуникация – културни различия и бариери, адаптиране на речта и поведението според културния контекст, прояви на уважение и толерантност, роля на екскурзовода като културен посредник. Комуникация при екскурзоводска беседа – връзка между комуникацията и представянето на информация, поддържане на вниманието на групата, използване на подходящ тон, темпо и изразни средства, взаимодействие с туристите. Комуникация в процеса на координация – даване на ясни инструкции, поддържане на контакт с групата, съобразяване с динамиката на маршрута и условията на средата. Дигитална комуникация – използване на електронни средства за общуване, езикови и преводни приложения, спазване на правила за дигитален етикет и защита на информацията. Работа в екип и сътрудничество – взаимодействие с колеги, спазване на професионални роли и отговорности, прояви на уважение, коректност и отговорност в екипната работа.

Дидактически материали: Примерни комуникационни ситуации и диалози, казуси за межкултурни различия и конфликтни ситуации, сценарии за екскурзоводска беседа, примери за дигитална комуникация, материали за работа в екип и професионално поведение.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 10	Максимален брой точки
1. Описва основни принципи и средства на професионалната комуникация	20
2. Обяснява комуникацията с туристи в различни ситуации и правила за поведение	20
3. Разпознава и обяснява влиянието на културните различия върху комуникацията	20
4. Описва ролята на комуникацията в екскурзоводската беседа и взаимодействието с групата	20
5. Познава основни средства и правила за дигитална комуникация	10
6. Обяснява принципите на работа в екип и професионално поведение	10
Общ брой точки:	100

IV. УКАЗАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПИСМЕН ТЕСТ

1. Структура на теста и изисквания към тестовите задачи

Всеки тест се състои от 20 въпроса/задачи и обхваща всички теми от националната изпитна програма за съответната степен на професионална квалификация по професията. Тестовите включват следните модули:

Модул А: Титулна страница – съдържа наименование на институцията, от името на която се предлага тестът, и инструкция за работа с теста. Инструкцията съдържа информация относно:

- целта на теста;
- начините за нанасяне на отговорите;
- права и задължения на учениците по време на изпита;
- начините за оценка на тестовите резултати;
- времето за решаване на теста.

Модул Б: Тест – изписва се вариант на теста. Тестовите въпроси/задачи се подреждат по един от следните критерии:

- по логиката на учебното съдържание;
- според типа на отговора.

Модул В: Еталон на верния отговор и ключ за оценяване – предназначени за комисията за подготовка и оценяване на изпита – част по теория на професията.

2. Изисквания към тестовите въпроси/задачи

Всяка тестова задача проверява компетентности съобразно нивото по НКР/ЕКР, както следва:

- за трета степен на професионална квалификация (НКР/ЕКР 4) – компетентности, необходими за изпълнение на сложни операции с помощта на различни

инструменти, машини, апарати, измервателни уреди, за разчитане на технологична документация, схеми, данни и др.

Тестовите въпроси/задачи се разработват в съответствие с матрицата на теста, както следва:

Изпитна тема №	III степен на професионална квалификация Тежест 50%	
	Брой тестови задачи	Максимален брой точки
1	2	10
2	2	10
3	2	10
4	2	10
5	2	10
6	2	10
7	2	10
8	2	10
9	2	10
10	2	10
	20	100
Максималният брой точки за всяка тестова задача е 5 точки. При оценка на резултатите от теста максималният брой точки се поставя при пълен и верен отговор, съвпадащ с ключа за оценяване. Частично верните отговори носят по-малък брой точки съобразно ключа за оценяване.		

V. УКАЗАНИЕ ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО И ОФОРМЯНЕТО НА ДИПЛОМНИЯ ПРОЕКТ

Дипломният проект съдържа следните структурни единици:

- титулна страница;
- съдържание;
- увод (въведение);
- основна част;
- заключение;
- списък на използваната литература;
- приложения.

Титулната страница съдържа наименование на училището, населено място, тема на дипломния проект, трите имена на ученика, професия, име и фамилия на ръководителя/консултанта.

Уводът (въведението) съдържа кратко описание на основните цели и резултати.

Основна част – формулира се целта на дипломния проект и задачите, които трябва да бъдат решени, за да се постигне тази цел. Съдържа описание и анализ на известните решения, като се цитират съответните литературни източници. Съдържа приносите на дипломния проект, които трябва да бъдат така формулирани, че да се вижда кои от поставените задачи са успешно решени.

Заклучението съдържа изводи и предложения за доразвиване на проекта и възможностите за неговото приложение.

Списъкът с използваната литература включва цитираната и използвана в записката на дипломния проект литература. Започва на отделна страница от основния текст. При имената на авторите първо се изписва фамилията. Всички описания в списъка с използваните източници трябва да са подредени по азбучен ред според фамилията на първия автор на всяка публикация.

Приложенията съдържат документация, която не е намерила място в текста поради ограниченията в обема ѝ или подредба за по-добра прегледност. В текста трябва да има препратка към всички приложения.

Оформяне на дипломния проект

Формат: А4; брой редове в стр.: 30; брой на знаците: 60 знака в

ред. Общ брой на знаците в 1 стр.: 1800 – 2000 знака.

Шрифт: Times New Roman

VI. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ДИПЛОМЕН ПРОЕКТ

<i>Критерии за оценяване</i>	Максимален брой точки
<i>1. Съответствие с изискванията за съдържание и структура на дипломния проект</i>	20
1.1. Логическа последователност и структура на изложението, балансиране на отделните части	4
1.2. Задълбоченост и пълнота при формулиране на обекта, предмета, целта и задачите в разработването на темата	7
1.3. Използване на подходящи изследователски методи	4
1.4. Стил и оформяне на дипломната работа (терминология, стил на писане, текстообработка и оформяне на фигури и таблици)	5
<i>2. Съответствие между поставените цели на дипломния проект и получените резултати</i>	20
2.1. Изводите следват пряко от изложението, формулирани са ясно, решават поставените в началото на изследването цели и задачи и водят до убедителна защита на поставената теза	10
2.2. Оригиналност, значимост и актуалност на темата	6
2.3. Задълбоченост и обосновааност на предложенията и насоките	4
<i>3. Представяне на дипломния проект</i>	20
3.1. Представянето на разработката по темата е ясно и точно	5

3.2. Онагледяване на експозето с: а) презентация б) графични материали в) практически резултати г) компютърна мултимедийна симулация и анимация	10
3.3. Умения за презентиране	5
<i>4. Отговори на зададените въпроси от рецензента и/или членовете на комисията за подготовка, провеждане и оценяване на изпита чрез защита на дипломен проект</i>	30
4.1. Разбира същността на зададените въпроси и отговаря пълно, точно и убедително	10
4.2. Логически построени и точни отговори на зададените въпроси	10
4.3. Съдържателни и обосновани отговори на въпросите	10
<i>5. Използване на професионалната терминология, добър и ясен стил, обща езикова грамотност</i>	10
5.1. Правилно използване на професионалната терминология	5
5.2. Ясен изказ и обща езикова грамотност	5
Общ брой точки:	100

VII. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

1. Указание за съдържанието на индивидуалните задания

Индивидуалното задание за частта по практика на професията съдържа темата на индивидуалното задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. Всяко индивидуално задание за държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – част по практика на професията, включва:

- тема в съответствие с единиците резултати от учене в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията, като за обучаемите, които придобиват по-високата степен на професионална квалификация, индивидуалното задание може да съдържа извършване компетентности за по-ниската степен на професионална квалификация по съответната професия;
- указания (инструкции/изисквания) за изпълнение;
- критерии за оценяване.

По решение на комисията за провеждане и оценяване на изпита – част по практика на професията, могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното задание.

2. Критерии за оценяване

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда*	да/не
1.1.	Изпълнява дейностите при спазване на необходимите мерки за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд	да/не
1.2.	Създава организация за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд на работното място	да/не
1.3.	Предотвратява опасните ситуации, които могат да възникнат по време на работа	да/не
2.	Ефективна организация на работното място	5
2.1.	Планира ефективно работния процес	2
2.2.	Разпределя трудовите дейности в работния процес съобразно поставената задача и времето за нейното изпълнение	2
2.3.	Познава и прилага установените стандарти за осъществяване на дейността	1
3.	Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предписанията	5
3.1.	Познава и прилага нормативните изисквания в съответната професионална област	3
3.2.	Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с индивидуалното задание	2
4.	Правилен подбор на детайли, материали и инструменти съобразно конкретното задание	20
4.1.	Целесъобразно използва материали, детайли и инструменти според изпитното задание	10
4.2.	Правилно подбира количеството и качеството на материали, детайли и инструменти	10
5.	Спазване на технологичната последователност на операциите според индивидуалното задание	20
5.1.	Самостоятелно определя технологичната последователност на операциите	10

* Критерий 1 няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя **оценка слаб (2)**.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
5.2.	Организира дейността си при спазване на технологичната последователност на операциите в процеса на работа	10
6.	Качество на изпълнението на индивидуалното задание	50
6.1.	Всяка завършена дейност съответства на изискванията на съответната технология	20
6.2.	Крайният резултат съответства на зададените параметри и отговаря на изискванията в стандартите	20
6.3.	Изпълнява задачата в поставения срок	10
Общ брой точки:		100

VIII. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на квалификация по професия код 101501 е в точки, както следва:

- част по теория на професията – максимално 100 точки;
- част по практика на професията – максимално 100 точки.

Всяка част от държавния изпит е успешно положена при постигане на петдесет на сто от максималния брой точки.

Формирането на окончателната оценка от изпита е, както следва:

- за трета степен на професионална квалификация – в съотношение 50 процента от получения брой точки от частта по теория на професията и 50 процента от получения брой точки от частта по практика на професията. Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,5 \times$ получения брой точки от частта по теория на професията + $0,5 \times$ получения брой точки от частта по практика на професията.

Окончателната оценка в брой точки се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки $\times$ 0,06.

Окончателната оценката от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател с точност до 0,01 и се определя, както следва:

- а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател „слаб“;
- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател „среден“;
- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател „добър“;
- г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател „много добър“;

д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател „отличен“.

Националната изпитна програма е разработена по проект BG05SFPR001-3.001-0001 „Модернизиране на професионалното образование и обучение“, финансиран от Програма „Образование“ 2021 – 2027, съфинансиран от Европейския съюз.

IX. ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Образец на изпитен билет – част по теория на професията

Изпитен билет – част по теория на професията

.....

..

(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

по професия код 101501 „Екскурзовод“

Изпитен билет №.....

Изпитна тема:

.....
.....
.....

(изписва се точното наименование на темата с кратко описание на учебното
съдържание)

Описание на дидактическите материали (ако е приложимо)

.....
Председател ***на*** ***изпитната***
комисия:.....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:
.....

(име, фамилия)

(подпис)

(печат на училището/
обучаващата институция)

2. Образец на индивидуално задание по практика

.....
..
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

по професия код 101501 „Екскурзовод“

Индивидуално задание №

На

.....
(трите имена на ученика/обучавания)

.....клас/курс, начална дата на изпита: начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:

1. Да се.....
(вписва се темата на индивидуалното задание)

а. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на индивидуалното задание:

.....
.....
.....
.....
.....

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН:
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:.....
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/
обучаващата институция)

3. Индивидуално задание за разработване на дипломен проект

.....
..
(пълно наименование на училището)

**ЗАДАНИЕ ЗА ДИПЛОМЕН ПРОЕКТ
ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА
ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА
ПРОФЕСИЯТА**

по професия код 101501 „Екскурзовод“

На.....ученик от
.....клас

(трите имена на ученика)

Тема:.....

Изисквания за разработката на дипломния проект (входни данни, съдържание, оформяне, указания за изпълнение, инструкции):

График за изпълнение:

а) дата на възлагане на дипломния проект

б) контролни проверки и консултации

в) краен срок за предаване на дипломния проект

Ученик:

(име, фамилия)

(подпис)

Ръководител консултант:.....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор:.....

(име, фамилия)

(подпис)

(печат на

училището)

4. Образец на рецензия на дипломен проект

4. Рецензия на дипломен проект

.....
(пълно наименование на училището)

РЕЦЕНЗИЯ

Тема на дипломния проект	
Ученик	
Клас	
Професия	
Ръководител консултант	
Рецензент	

Критерии за допускане до защита на дипломен проект	Да	Не
Съответствие на съдържанието и точките от заданието		
Съответствие между тема и съдържание		
Спазване на препоръчителния обем на дипломния проект		
Спазване на изискванията за оформление на дипломния проект		
Готовност за защита на дипломния проект		

Силни страни на дипломния проект	
Допуснати основни слабости	
Въпроси и препоръки към дипломния проект	

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Качествата на дипломния проект дават основание ученикът/ученичката.....

..... да бъде допуснат/а до защита пред членовете на комисията за подготовка, провеждане и оценяване на изпита чрез защита на дипломен проект в теоретичната и практическата част.

.....20..... г.

гр./с.

Рецензент:

(подпис)